

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

O. CARP. — În amintirea lui Alecsandri (poesie).

N. IORGA. — Risipa bogățiilor artistice.

ST. O. IOSIF. — Strofe.

I. SCURTU. — Drama lui Eminescu.

VIRGIL CARAIVAN. — Popa, boierul și vechilul (snoavă).

N. IORGA. — Cronică.

În supliment. *Pe malul Dunării: Supt arcul copacilor bătrîni; Un ochi de lumină pe apă* (după fotografii artistice de d-na Farago).

REDAȚIA:
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:
În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL:
În țară . . . 10 lei
În străinătate . 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură — Bueurești,
Strada Regală, 6.

A APĂRUT :

Negoțul și meșteșugurile în trecutul Românesc

Formind volum III din Istoria Rominilor în chipuri și icoane

DE

N. IORGA

Prețul Lei 2.50

A apărut:

RÎNDUNEL POESII

POESII

DE

O. CARP

DE

HENRIC IBSEN

—
TRADUCERI

DE

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF

De vânzare la toate librăriile.

Prețul Lei 2.50

Cărți apărute în editura Insti-
 tutului de „Minerva“
 arte grafice
 București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmel Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Romi- nilor supt Mihaï-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
FOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — In urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate.	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rânească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul	— 50
CUNȚAN MARIA. — Poesii.	1.25	— Istoria Românilor în chi- purî și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîniî FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	— Credințe	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și grairuri din Bucovina.	2.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . . .	
Moșneagul de la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin . . .	1.50
POP VASILE. — Rîs și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorica . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crîșma lui moș-Precu . . .	2.—
— Dureri înăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din războiu . . .	2.—
— Floare-Oflită (roman). . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călauza stațiunilor Balneare și Climatice din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra părășită . . .	2.—
— Din bătrîni . . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.
No. 1—3. Istoria populară a Romînilor . . .	—45
» 4. Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5. Istoria populară a literaturii Romîne . . .	—15
» 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7. Perderea Basarabiei . . .	—15
» 8. Unirea Principatelor . . .	—15
» 9. Mihail Cogălniceanu . . .	—15
» 10. Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11. Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13. Istoria lui Mihai Viteazul, de N. IORGA . . .	—25

	L. B.
No. 14. Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15. Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16. Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 17. Păstrarea sănătății . . .	—15
» 18. Ce să citim? . . .	—15
» 19. 10 Maiu . . .	—15
» 20-22. Războiul pentru neamul nostru . . .	—15
» 23. Viața și faptele Mitropolitului Moldovei, Veniamin Costachi . . .	—15
» 24. Aritmetică . . .	—15
» 25. Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Rulli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase române și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec patriotic.	11. Cucerz cu frunza'n sus. Cîntec popular.
2. Luna doarme. Romanță populară.	12. Fetița din acel sat... Arie din Transilvania.
3. Aoleu! Arie populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Romanță populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cîț te-am iubit. Romanț. popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular.
6. Călugărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Imnul Regal Român de Hübsch.
8. Donă feto spală lină. Arie popul.	18. Cîntecul Gîntei Latine.
9. Ce te legendă codrule? Romanță.	
10. Steluța. Romanță.	

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzoști 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

ÎN AMINTIREA LUI ALECSANDRI

*«Intinde cu mîndrie aripel-e-și ușoare,
 «O, sufletul mi-ă vesel, o suflet fericit!»* . . .

V. ALECSANDRI.

I.

Gerul care amorțise lunca albă din Mircești
 Vede sulii lungi de raze și lumina la ferești,
 Și, ca'n ciuda lui și-a nopții, și a oarelor târzii,
 Strălucește înăuntru fața mîndrei poezii.

Cu-o zîmbire fermecată scrie visătorul bard,
 Pe cînd lemnele din sobă vesel pîlpîtesc și ard...
 Nu 'nțelege multe gerul, nici surîsu-î de 'mpărat,
 Dar îi lasă flori de ghiță, și se duce 'nșiorat.

II.

Abătîndu-se durerea pe la lunca din Mircești,
 Intilni odată casa cu lumină la ferești,
 Unde'n ciuda ei, și-a' nopții, și a oarelor tîrzii,
 Strălucia, zîbind cu farmec, fața mîndrei poezii;

Mult a stat, privind la bardul cel atît de fericit,
 Și ea, care-î fără milă, ca de milă s'a oprit:
 Nu 'nțelese 'nduioșarea-î, dar un gînd o îngrozi:
 Mîngîierea cîtor inimi nu s'ar stînge într'o zi?..

Și durerea 'nduioșată, apucînd pe altă cale,
 Lasă bardului zîmbirea, și 'ncîntarea musei sale.

III.

Gerul și durerea cruță, moartea însă nici-odată,
 Și izvorul poesiei de supt fruntea încunată, —
 Ca izvoarele de apă care răcoresc pământul, —
 A secat pe totdeauna, — și-l acopere mormântul.

Supt pământ sînt întunec strălucitele comoare,
 Ce-ar fi fost să fie încă mîngîierii desfătătoare;
 Dar tăcere!... Peste groapă-î, peste vremuri, peste soartă,
 Trec în zbor cîntări măiestre, care zîmbetul său poartă.

E aceeași tinereță, mîndre aripe ușoare,
 Suflet vesel ce încălzește, limpezime de izvoare,
 Și, cînd zîmbetul colindă largul țerilor romîne,
 Pare-o stea ce scînteiază și de-apururea rămîne.

O. CARP.

Risipa bogățiilor artistice

— CARTOANELE PICTORILOR NOȘTRI —

Pictura românească din cele d'întăiu timpuri ale «occidentalizării» noastre e represintată în Palatul Artelor de la Expoziție aproape numai prin multele, nesfîrșit de multele, deosebitele și cu totul inegalele pînze ale conștiinciosului muncitor și omului de gust care a fost Teodor Aman. Abia ici și colo descoperi, dacă ai fost înștiințat de înaintea, cîte un tablou de vre unul din contemporanii lui. D. comisarîu-general dr. Istrati, care-și are gusturile în toate privințele și stăpînește strict monarhic Statul în Stat al Expoziției, a voit astfel. Discuție nu se mai încap: ministrul său de la departamentul Artelor, d. Gropeanu, un tînăr străin, cu tot acest nume românesc, a fost slobod să facă ce a voit.

Dar ceilalți pictori din această vreme nu merită de loc atîta despreț și, oricare ar fi valoarea artistică a lucrărilor ce au lăsat, ele au aceeași însușire ca și multele din picturile lui Aman: de a fi un bun document de informație asupra vieții românești din anii 1850-80, epoca lor ca și epoca lui Aman. S'ar fi căzut deci să se caute cu îngrijire, cu oarecare pietate chiar, pînzele și mai ales schițele care

poartă iscălitura unui Leca, unui Tătărescu, unui Baltazar Panaitanu, ale altora, mai puțin cunoscuți, cari sînt pomeniți în actele privitoare la bursierii trimiși în Apus pentru pictură de Știrbei-Vodă, ca P. Alexandrescu, G. Grigorescu și alții. Mulți dintre dînșii vor fi făcut, ce e dreptul, numai studii generale, și de acestea foarte puține, deosebindu-se în această privință de cercetătorul Aman, înzestrat cu atîta răbdare; dar alții vor fi avut ochi și simț și pentru frumusețile de tot felul, adevărate și nouă, de care-i încunjura cu atîta imbielșugare natura românească și monumentele bisericești, ușoarele clădiri de țară sămănate în mijlocul ei.

Pe lingă ai noștri însă, au fost și străini pe cari i-a ispitit și cucerit originalitatea armonioasă a cerurilor noastre întinse peste șesuri nesfirșite, a largilor noastre lanuri purtătoare de bogăție, a strîmtelor văi de munte prinse între stîncile 'n care se înfișe bradul, a satelor răsfirate pe costișele ferite de vrăjmași ce străbat drumurile mari, a mănăstirilor albe ce răsar din livezile bogate cu turnurile suptiri în care sună prietenoasele clopote de chemare. Amestecul de neamuri din tîrguri, orientalismul vechiului negoț și vechilor meșteșuguri, nebuna culoare veselă a țigăniilor din timpuri, ifosul solemn și caraghios al pompelor oficiale în giubele și işlice, contrastele grozave între sărăcia fără grijă a omului din popor și răsfățarea de lux a Curților Voevodului, boierilor și boierinașilor săi, — toate acestea trebuiau să îndemne la lucru pe oricine dintre cercetătorii țerilor noastre știa măcar să mîzgilească o schiță cu creionul pe pagina unui carnet de drum.

Până mai dăunăzi însă publicul nostru n'avea nici-o idee despre contribuția la cunoașterea vechilor datine și clădirilor dărîmate pe care au dat-o, în trecerea lor pe la noi, artiști de mare însemnătate: un Raffet, care, întovărășind în drumul lui prin țeri cu soare și veselie pe Rusul Demidov, nu s'a mulțămît numai a face ilustrații la cunoscuta Călătorie a acestuia, ci a așternut în stil mare splendidele schițe din carbune a tîrgului din Giurgiu și a danțului horei înfrățitoare pentru oamenii de orice treaptă; un Bouquet, care a pus pe hîrtie, în tonuri delicate și foarte dibace, întilnirile la popasuri de sară, cetele de drumeți lingă crucile din drum, amestecul vechilor uniforme cusute în găitane și, pe lingă vederi melancolice de ruine, ca ale Tîrgoviștei, lungi văi însemnate cu clopotnițe, ca la Cîmpulung, și nesfirșiri pustii cu ceruri luminoase, ceruri calde, ca în strălucita pagină a Bărăganului său; în sfîrșit, un Doussault, care ni-a însemnat și vechile case de poștă și hanurile ce ocrotiau, Dumineca, lăutari în cerdacul cu stîlpi, și stradele

bucureștene din vremuri, cu cafasurile turcești atârând sus ca în părțile curat turcești ale Constantinoplei, și poștalioni trecînd peste Argeș în preajma Călugărenilor biruinții, și priveliștile de pace ale mănăstirilor din munții moldovenești. Pe rînd, în condițiile grafice care ni-au stat la îndămină — găsească banii cine vrea reproduceri mai frumoase! —, am dat cetitorilor acestei reviste o parte măcar din frumoasa carte de chipuri pe care ni-au dăruit-o acești Francesi pe cari nu-i aducea la noi dorința de a trăi bine pe sama nedestoiniciei și nepriceperii noastre.

Un străin priceput în pictură, deși fără un talent deosebit, Carol sau *Scarlat Wahlstein*, cel d'întăiu director al Museului bucureștean, a trăit mulți ani, până la moarte, în țară. El va fi lăsat schițe, cu însemnătate măcar istorică, pe care le-am îngăduit să se prăpădească, însă, cu totul. Cine știe unde vor fi urmașii lui?

Alt străin, *Szatmáry*, care se pregătise a fi preot de legea lui și luase chiar doctoratul în teologie, a fost adus la București de năprasnica iubire pentru o boieroaică, întilnită într'unul din orașele Ardealului. În Capitala munteană din vremea lui Știrbei-Vodă el s'a descoperit pictor. A făcut chipul celor dintre puternici și bogați cari doriau să aibă de la un «Neamț» portretul pe pînză din care să-i cunoască urmașii: astfel de portrete s'au rătăcit și la *Expoziție*, în anume colțuri ce nu se văd. A înfățișat pe *Vodă Știrbei* în uniforma de tăietură rusească a Domnilor *Regulamentului Organic* și a păstrat scena «incoronării» lui în umbra vasalității străbătută de lumina crudă a ironiei rusești. Și pe vremea nouă a lui *Cuza* el a lucrat încă la tablourile sale istorice, bine studiate și foarte exacte. Ilustratorul celor d'întăiu ani de *Domnie* ai lui *Carol I-iu* e tot dînsul: acel frumos album în acvarelă al călătoriei principelui tînăr în țara care-l adoptase, delicat album vesel, care e răspîndit prin cutare arhondaricuri de mănăstiri, prin cutare case de modă veche și pe care cu nici-un preț nu-l mai poți avea astăzi, e tot de *Szatmáry*. Cel ce zugrăvise pe *Barbu Dimitrie-Vodă* cu îndatinata cucă pe capul cu buclele negre, lungi, a fost și pictorul scenelor încoronării în *București*, după vre-o douăzeci de ani numai, a celui d'întăiu rege român. Într'o carte jubilară, istoria noastră contemporană ar putea fi ilustrată cu reproducerile pînzelor lui.

Cînd, pe urma unei răceli căpătate la sfințirea bisericii din *Argeș*, pe care era chemat s'o comemoreze, *Szatmáry* a murit, nu tocmai bătrîn, în *București*, el lăsa un strălucit material de fotografii după originale, tipuri care s'au pierdut de mult, de ușoare schițe din

creion, culese în lungi ani de muncă, prin rătăcirile cu căruța, la munte și pe șesuri, încercări în colorii, studii de porturi și de fețe, minunate lucrări în peniță, câteva acvarele mîntuite, o sumă de mici tablouri răzlețe. Cele mai multe au fost încărcate în harabale și distruse.

Cîteva cartoane numai au rămas. Cîteva zile, bunăvoința fiului său, și el un om de gust și un pictor, a lăsat la mine unul din ele, pe care nu-l putui admira în de ajuns cu prietenii. Îmi rămîn în minte o Țigancă purtînd garoafe 'n părul negru cu răsfrîngerii albastre, un preot de sat oltean, cu potcap și mantie de abă albă, un preot de munte, tînăr, pletos, sfios, în portul de țară alb și strînt, lingă preuteșica lui, o primăvăratecă icoană de țerancă trandafirie cu ochii limpezi albaștri și fruntea senină supt vâlul lung, un front de lăutari cîntînd, o îngropare simplă în marginea unei biserici de sat, un ursar și un urs, bucuroși unul de altul, și cite tot așa de frumoase. Dacă aș fi fost bogat, le-aș fi luat eu pentru mine. Dacă aș fi avut trecere la Academie, aș fi făcut ca ele să ajungă în stăpînirea ocrotitoarei firești a culturii noastre.

Așa cum sînt însă, nu pot face alta decît să scriu — în zadar, sînt sigur și acum — rîndurile acestea.

N. IORGA.

STROFE

Un lung suspin de harfe eoliene
Plutește 'n aier, scade, crește iar —
Și cad încet, rotindu-se alene,
Foii veștede desprinse din umbrar.

Plîng harfele și îndelung suspină
Și 'n plînsul lor pare-că prind cuvînt:
«...Ce mîndr'ăi fost odal' și tu, grădină
Mircasma ta și floarea, unde sînt?...»

ST. O. IOSIF.

O CUGETARE

A părăsi o luptă din cauza ticăloșiei mediului e tot una ca și cum ți-ai tăia gîtul fiindcă e noroiu afară.

X.

DRAMA LUI EMINESCU

— Citeva observații și lămuriri critice, întemeiate pe studiul manuscriselor. —

Motto : «Unde vei găsi cuvîntul
«Ce exprimă adevărul?»

I. «*Bogdan Dragoș*. Dramă istorică inedită cu o precuvîntare de I. Dragomirescu. Ediție completă», pp. 83 în 8°. Editura Alcalay, București, 1906.

Necunoscătorii manuscriselor lui Eminescu și aceia cari n'au citit ori nu-și mai amintesc diferitele articole și notițe publicate asupra lor prin reviste, au fost uimiți și poate încîntați de apariția unei drame «inedite» — în «ediție completă»! — datorită măiestrului. Îngrijitorul acestei ediții este pătruns el însuși de însemnătatea descoperirii sale și crede că «prin publicarea ei» și-a dobîndit «meritul de a pune piatra admirativă la piramida de glorie ce i se cuvine [lui Eminescu]». Același îngrijitor de ediții al d-lui Alcalay afirmă în «precuvîntarea» sa :

«Drama pe care o înfățișez pentru întâia oară publicului *era menită*, fără îndoială, să fie lucrarea de căpetenie a lui Mihail Eminescu. Făurită în deplină mărime a darului său, numai suferințele care l-au doborât au curmat întregirea ei.»

Totuși, îndată după aceste aprecieri categorice, aceiași precuvîntare ni mai spune următoarele :

«Din cele ce ni-au rămas, nu mai putem aduna și lega decît două acte, și acestea încă nereviste! Dar așa, în chipul său chiar, această operă e plină de scînteieri geniale, de frumuseți ritmice și de o bogăție poetică neajunsă, încît alcătuiește o lucrare de o însemnătate desăvîrșită pentru judecarea mărețului talent»

Aceste lămuriri sumare, pripite, contrazicătoare și deșerte de orice fond de judecată întemeiat pe un studiu serios al subiectului, editorul le socotește suficiente pentru orientarea istoricilor literari și a cetitorilor cu privire la originea, concepția, alcătuirea și însemnătatea reală a opereii inedită care se datorește unui scriitor de mărimea lui Eminescu.

Aprecierile estetice ale editorului asupra piesei sînt tot atît de lapidare și mai ciudate încă decît generalitățile sale istorico-literare. Cetitorii află de la apologetul opereii că : «actul întâiu e de o înfloritoare putere dramatică»; că al doilea act «e o frenesie poetică plină de cutremur» (!); că Ana, una din persoanele de frunte ale piesei, «e o copilă visătoare, sfioasă și dornică de un prinț ideal și mai ales de un duios glas de corn» (!!). În sfîrșit, conclusia întrece ori-ce așteptări :

«această dramă — anunță solemn editorul — dovedește și mai mult cât de adânc era lacul în care se zbuciuma fulgeratoarea inspirație a lui Eminescu». Adâncă critică, nu-î vorbă: adevărată capodoperă de *cu-fundator* estetic!

Să nu osindim însă prea curînd. Editorul o fi «disprețuind» istoria literară și poate nu va fi nici prea pregătit pentru așa ceva. Dînsul nu va fi simțit îndemnul să mai cerceteze printre multele caiete-manuscrite ale maeistrului, pe care a socotit mai cinstit să-l înlocuiască în pregătirea «edițiilor complete» a planurilor sale intime, neisprăvite și neînchegate; ceia ce a vroit și a reușit pe deplin să facă, e numai punerea, cu cea mai desinteresată grabă, a «pietrei admirative» la «piramida de glorie» lustruită din nou de d. Leon Alcalay!

Deocamdată, până vom reveni asupra planurilor dramatice ale lui Eminescu și asupra lui «Bogdan Dragoș» în deosebî, să cercetăm meritele de transcriitor ale editorului; cel puțin acestea ar trebui să fie netăgăduite. Lucrul, însă, e cam greu de la început: pripitul editor a uitat să ni spună care din cele aproape cincizeci de manuscrite ale lui Eminescu adăpostește drama «Bogdan-Dragoș». Noroc că scrisesem și eu ceva despre ea, acum vre-o doi ani de zile; altminteri cine știe dacă o mai găsiam fără o rugăminte specială către editorul d-lui Alcalay.

Oarecare muncă mi-a cerut, totuși, colaționarea cu originalul a încîlcitului și dese ori neînțelesului text editat, și mărturisesc că am rămas, la rîndul mieu, uimit, nu de «ediția completă» a dramei, ci de ușurința, nepriceperea și inconștiența transcrierii, care va rămînea un monument neperitor de editare regretabilă și condamtabilă.

Cele mai grave greșeli de cetit turbură, întorc pe dos și masacrează cele mai frumoase versuri. Ordinea dialogului acolo unde poetul nu mai arată în scris persoanele, este pe alocurea răsturnată aproape cu totul, versuri întregi sînt lăsate afară, pentru că autorul nu și-a luat osteneala să le mai descifreze. Alte versuri sînt înlocuite de autor cu cine știe ce proprii versuri ale d-sale, cu alte vorbe și chiar cu alt înțeles. Chiar și punctuația este nesocotită cu desăvîrșire și de multe ori schimbată în sens tocmai contrar, iar ortografia, caracteristică pentru unele rime dialectale ale lui Eminescu, este înlocuită cu alta, inconsecventă și apoi influențată de specifica pronunție muntenescă, și astfel iată-l pe Moldoveanul neaoș ce era Eminescu devenind cel mai ciudat Muntean de contrabandă ce se poate imagina!

Nu există pagină în cele 83 ale ediției, care să nu aibă zece douăzeci, chiar treizeci și patruzeci de greșeli de transcriere!

Citeva probe paralele, luate la 'ntîmplare, din sumedenia greșeli-
or de lectură, vor convinge pe orișicine de afirmațiile mele.

Ediția:

p. 11.

Au crezi tu cum că lumea făcută-î
[pentru bine?
Ni-o spun aceasta popii și cărțile lor
[vechi,
Nu vezi ce răsplată virtutea are 'n
[lume?
Un giulgiu și patru scînduri.
[Pentru așa comedie
Treci însetat pe lingă a' vieții dulci
[izvoare.

p. 17

Să-mi faceți cu iertare
[c'am spus și eu o vorbă

p. 17.

Se poate ca chiar astăzi să fim în sînul
[mortii.
Și trebuie să fie un om care să 'mpace
Stăpîni așa puternici precum e Craiul
[Ludvic.
.....
De mi-aș închide ochii, un popă cam
[cu chef
E 'n stare să mă 'ngroape.

p. 22

Cui să mă 'ncred... și Roman Bodeiu
[[prea mi-î...
E aspru, e pe față și nu aū viclesug
Asemeni înși să iasă d'apururea la
[mal...

p. 23.

Și încă iute falnici ciobanii cei călări
Străbat ca și săgeata cîmpiile întinse.

Originalul:

(Aceleași trei versuri.)

De mî de anî ni sună povestea în urechi¹
Nu vezi ce răsplată, etc.
Un giulgiu și patru scînduri.
[Pentru așa comoară
Treci însetat pe lingă a'vieții rîi iz-
[voare.

Să-mi fireți cu iertare, etc.

(Aceleași versuri.)

Și fața noastră pare un obrăzar de ceară²,
De mi-aș închide ochii, etc.

Cui să mă 'ncred... și Roman Bodeiu
[prea mi-e nătîng:
E aspru, e pe față, nu are viclesug...
Asemeni înși se'neacă de-apururea la
[mal.

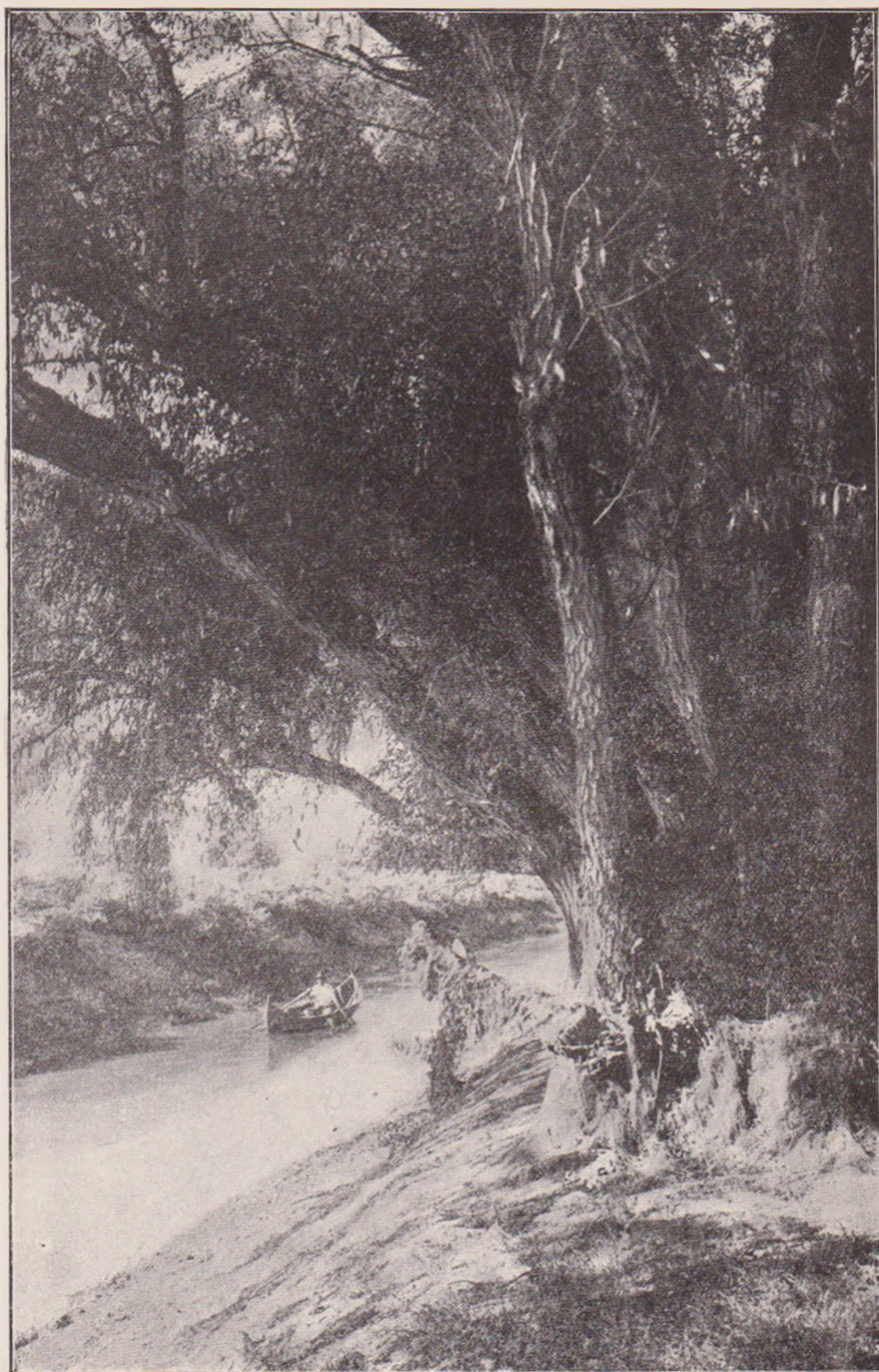
Și cîni urlă jalnici. Ciobanii cei călări.
etc.

¹ Versul acesta e lăsat afară de editor.

² Versul acesta întreg e necetit de editor.

<i>Ediția :</i>	p. 23.	<i>Originalul :</i>	
Țeraniî duc adesea Pe șesurile mîndre prădalnicul lor...		<i>Tătarîi duc adesea Pe șesurile mîndre prădalnicul lor roii,</i>	
	p. 25.		
N'o să-l mai văd <i>nișcînd.</i>		N'o să-l mai văd <i>nici-cînd.</i>	
	p. 26.		
Simțiam cum îmi înghiață <i>în sîn</i> rărunchii toți (!)		Simțiam cum îmi înghiață <i>în rîu</i> rărunchii toți.	
	p. 30.		
Celor viclenî dă milă, onorî la cei <i>[deștepți.</i>		Celor viclenî dă milă, onorî la cei <i>[deșerți.</i>	
	p. 30		
Și zi <i>viclean</i> la gîde, isteț celui <i>viclean</i> Din <i>șapî</i> îți fă o oaste...		Și zi <i>viteaz</i> la gîde, isteț celui <i>viclean</i> Din <i>lupî</i> îți fă o oaste...	
	p. 34.		
Dar eî sînt cu credință, <i>plecat își</i> <i>[sînt cu fie.</i>	 <i>plecat își sîrut poala.</i>	
	p. 34.		
Tu vezi toate aceste <i>nu</i> le vîpșește <i>[boala.</i>	 <i>cum</i> le vîpșește boala.	
	p. 36.		
Vorbește într' <i>aiure.</i> Ce lucru mare <i>este</i> ? Un corn sună 'n pădure!		Vorbește într' <i>aiurea.</i> Ce lucru mare, <i>numai de-un</i> corn sună <i>[pădurea.</i>	
	p. 37.		
<i>Aș zice</i> lunî de trudă		<i>Și zece</i> lunî de trudă	
	p. 40.		
<i>Aude un șuvoit.</i> Curaj! Ce sînt aceste <i>nimicuri</i> și <i>[erezuri.</i>		<i>Aide, nu perî.</i> Curaj! Ce sînt <i>acestea</i> ? <i>Nimicuri</i> și <i>[eresuri</i>	
Cu care <i>șî. . . gîndirea</i> și o <i>împre-</i> <i>[surî.</i>		Cu care <i>tu, pruncie, gîndirea</i> <i>mi-o îm-</i> <i>[presurî.</i>	

<i>Ediția :</i>	p. 41.	<i>Originalul :</i>
Și tremur, dragă, tremur, <i>intîiî de a</i> [tu viață.		<i>Ea tremur, dragă, tremur, intîia dată</i> [n viață.
Și inima în mine. în mine <i>îmî în-</i> [gheață.		<i>În inimă jeratec, în mîni, în mîni am</i> [ghiață.
	p. 41.	
M'aū nebunit pe mine. De-am turbat [ca capî.		M'aū nebunit pe mine, de am turbat [ca lupî.
	p. 42.	
Îți bat a tale vine încolo, și-î nimică		<i>Bat vinele în tremur : încolo n'ai ni-</i> [mică.
	p. 42.	
Ca fiul unei... măi ai supt mîini (? !)		<i>Ca puiul unei paseri supt mîna mi se</i> [stîse.
	p. 46	
...Cu mîinile 'nnainte Ea te privi prin genele-î fierbînte		...Cu mîinile unite Ea te privi atuncea cu genele uimite.
	p. 46	
La piept <i>îi</i> potrivită, la mijloc <i>subfi-</i> [oară (!)		<i>La piept măi</i> potrivită, la mijloc <i>sub-</i> [firică.
	p. 51	
În noaptea cea de aur a regiunii [eterne (!)		<i>Ea, fîca cea de aur a negurii eterne.</i>
	p. 51	
Cu coarne <i>sămănate</i> veniau în <i>codrii</i> [cerbiî		Cu coarne <i>rămuroase</i> veniau în <i>cir-</i> [duri cerbiî.
	p. 57	
Să te îmbete-atita... ce am greșit [copilă ?		<i>Să te iubesc atîta... nu e păcat... copilă !</i>
	p. 57	
Eū, rătăcit la <i>munte</i> , strigam «Unde [ești, mamă ?»		Eū, rătăcit la <i>minte</i> , strigam, etc.
	p. 61	
În aur să lucească <i>împovăratu-mî</i> jeț.		În aur să lucească <i>împărătescu-mî</i> jeț.

PE MALUL DUNĂRII : SUPT ARCUL COPACILOR BĂTRÎNI.

Supliment la «Sămănătorul», anul V, No. 42.

PE MALUL DUNĂRII: UN OCHIŪ DE LUMINĂ PE APĂ (după fotografii artistice de d. Farago).

În felul acesta, ediția mișună de tot soiul de greșeli, și dreapta judecată trebuie să osîndească hotărît asemenea lucrări de nepricepere, de speculare a buneii credinți — căci public și cetitori rămîn păcăliți —, de impietate față cu marele măiestru și de pîngărire a opelelor păstrate în sfînta taină a manuscriselor sale intime, mîndre și curate ca marmura cea mai albă, și nici decît ca suspecta «piatră admirativă» a editorilor de contrabandă!

Dar voiți continuă.

I. SCURTU.

POPA, BOIERUL ȘI VECHILUL.

— SNOAVĂ —

(Urmare.)

— Ai orbul găinilor, măi omule: ia te mai uită odată la mine și vezi că nu-s așa după cum zici! făcu nevasta luîndu-l incolo.

— Nu știu cum — grăi vechilul, uitîndu-se galeș la dînsa —, dar m'am săturat pîn'n gît de scoaba aceia a mea; cînd intru în casă și mă întîmpină, mi se face negru înaintea ochilor. Ferească Dumnezeu pe toată lumea! Zău c'aș vrea să măi uit și eu cele necazuri, — ce zici tu?

— Păi ce să zic, dă de dușcă vre-o două oale cu vin, și parcă ești altul pe pămînt! Uiți toate năcazurile: atunci toată lumea-î. a ta!

— Ei lasă, nu te mai face a nu înțelege; măi bine spune: n'ar putea fi vre-un chip desară?

— Așa, ușor îți vine a zice, da' să mă simțească cumva Gheorghe al mieu, și-apoi să nu măi văd zi bună în ochi!

— Lasă-l în plata Domnului; iar, de-a simți ceva, chiorăște-l tu c'o minciună, că vă pricepeți voi la de-alde astea. Așa, Rusândică, fă cumu-î bine, că și eu îs om!...

— De, știu eu... Da' nu cumva să iasă vre-o vorbă din gura ta, că mi-ai stricat liniștea în casă. Vin' desară, dacă zic, cînd s'a mai stîmpăra lumea; bagă bine de samă însă să nu te zărească cineva!

După aceia nevasta se duse întins acasă și povesti lui bărbatu-său de-a fir a părul toată înțelegerea. Românul n'a zis nimica, ci se gîndia și el ca omul, da' parcă nu-î venia a crede ce-î înșirase nevastă-sa. Cînd se dădu soarele la chindie, își luă traista în băț și se făcu a pleca de-acasă, dar el s'a fost dus pînă în marginea satului, și se culcă lingă o căpiță de fin.

Veni în sfîrșit și sara cea mult așteptată de cei trei poftiți în raiul pămîntesc, și popa cel d'intăiu, gătit cu anterior nou, cu barba pieptă-

nată, sări pirlazul ca un flăcăoan de douăzeci de ani și bătu încetișor la fereastră. Nevasta îi dete drumul în casă.

În casă, ca în casă; popa, ba una, ba alta, nevasta îi ținea hangul, dar tot de departe. De la o vreme, popa pierdu răbdarea și zise:

— Da' cât dracul ai să mă ții aici tot cu vorbă lungă?

— Știi una, părinte? făcu nevasta, — Sfinției Tale pare că ți-e cald: ci mai ușurează-te din cele haine care te frig...

— Bine, fiiculițo, nici nu îndrăznesc a mă pune împotriva cuvîntului tău, că-î cuvînt tare înțelepțesc, zise popa și începu a urmă după poruncă, aruncînd hainele pe-o laviță.

Tocmai cînd popa era cum nu-î sta bine, numai ce se auzi la fereastră: «Bic! Bic! Bic!»

— Văleu, părinte, că s'a întors bărbatu-mieū acasă; hai degrabă în tindă să te mistuiū undeva, că altfel nici mort nu te pot scoate din mîinile lui

Îl luă pe popă de umeri de-l împinse în tindă, apoi îl povățui să se apuce de gardina polobocului, și, cum era vasul înalt, îi ajută și ea să se urce, ba încă îi făcu nițeluș vînt, de se duse popa cu capul în jos în păcură. După ce se desmetici bietul de el, văzu că nu-î lucru curat la mijloc, dar nu mai putea ieși din poloboc, și, de-ar fi putut, nu-î dădea mîna. Astfel pe popă mi-l colăci ea bine.

Strinse apoi răpede bulendrele Sfinției Sale, le aruncă după sobă, apoi dădu drumul boierului în casă. Boierul, de asemenea, se învîrtia ca o suveică pe lingă nevestă, și-ar fi îndrăznit, după cum îi mergea gurița, dar femeia îl stăpîniă din ochi și nu-î da răgaz a se apropia.

Cînd află dorința ei, boierul strîmbă din nas, dar n'avu încotro cîrmi, și se dezbracă și el, se făcu tocmai ca părintele înainte de-a intra în poloboc. Nevasta rîdea în inima ei de prostia lor, și acum aștepta pe cel de-al treilea tontălău. Cînd, hop, și vechilul la fereastră: «Bic! Bic! Bic!»

Boierul dă să puie ceva pe dînsul, dar nevasta:

— Nu-î vreme, cucoane, hai să te dosesc undeva, că, de-a da bărbatu-mieū cu cruce peste d-ta, îți face coastele pîntece, de nu mai ești om cît îi trăi!

Făcu ce făcu, tufli și pe boier în vasul cu păcură. Mai mare spaima și-a popei și-a boierului, dar se cunoscură îndată pe glas, și începură să vorbească în șopote, și se muștrău unul pe altul, apoi căutară a prooroci ce vor păți de acum înainte.

— Ce-om păți, cu nime n'om împărți, părinte!.. Dar ia te uită d-ta, muiere a dracului, nici că ți-a mai văzut ochii! gîngăvi boierul dus pe gînduri.

Pe cînd se tînguiau popa și cu boierul, vechilul intrase și el în casă. Își făcu o țigară de tutun și sta lingă nevestă c'un cofăiel de vin dinainte, îndrugînd la verzi și uscate. Mai tîrziu lăsă și el ce bruma avea pe dînsul.

În vremea asta românul se întorsese de la cîmp și acum aștepta pitulat supt strașina gardului, să intre în capcană și cel de-al treilea șobolan. După ce-l văzu intrat și pe vechil, îi lasă timp atît, cam cît a socotit el că-i trebuie pentru a se găti de poloboc; după care ieși de unde stătea ascuns și începu a tropăi ducîndu-se spre casă. Vechilul ciuli urechile, cînd simți zgomot în ogradă. Dar de-odată numai ce s'auzi un glas puternic în liniștea nopții :

— Măi nevestă, da' ce umbră se vede prin casă; ce-ți faci de cap de nu te-ai măi culcat la vremea asta?

— Ba nu, bărbate — zise femeia d'innăuntru, făcînd vînt vechilului în poloboc —, că te-așteptam pe d-ta; m'inchipuiam că ai să vii la un ceas două din noapte!

— Bine că-ți inchipuiai! Ia vezi de caută ciocanul și fundul de la poloboc, că mine plec la tîrg să vînd păcura ceia, și trebuie să înfund vasul!

Femeia cotrobăi prin gura podului și-i aduse cele trebuitoare, iar el se apucă de lucru.

Acuma, cînd căzu vechilul în vas, se făcu o zăpăceală strașnică, cît de cît să se umfle la bătaie între dinșii, dar făcură curînd pace, dacă se cunoscură, și vechilul rămase încremenit, văzînd pe boier în starea aceia, căci de popa nu-i venia lui atita să se mire.

— Ei, ce ne facem, cucoane, ca-I slut la Prut? zise vechilul.

— Cam slut, Costache, dar ce putem face? De-acu...

— Ia măi zi vre-o rugăciune, părinte, poate s'a măi muia inima vrăjmașului, să ni dea vre-o osîndă măi ușoară!

— Ce rugăciune, fiule! Rugăciunea îi vorbă seacă, dacă fapta omului stă împotriva poruncilor pe care le orînduiește Cel de sus. De-acu ce ni-a fi scris, aceia vom păți, și altă nimic!

Romînul după ce găti de înfundat vasul, năimi carul cu boii de la vecinul său, așeză polobocul culcat cu vrana în sus, așa cît să aibă cele trei lighioane pe unde să răsufle, iar păcura li venia până la suptiori. Nevastă-sa turnă din fugă un puișor de mămăliguță, i-l puse în traistă dimpreună cu un boț de brînză, iar el, după ce legă traista de drugul loitrei, înjugă boii și plecă încetișor spre tîrg.

Merse el toată noaptea pe răcoare, iar a doua zi, cînd era soarele în prînzul cel mare, poposi tocmai în dricul tîrgului, pe unde vizîia lumea măi mult, dejugă boii, li dădu un maldăr de strujeni, iar după ce ospătă și el ceva, începu a se primbla împrejurul carului, strigînd:

«Cine îmi dă o mie de galbeni să-i arăt trei draci?»

Stăteau oamenii în drum și priviau la dînsul. Unii ziceau că trebuie să fie nebun, alții se uitau lung la dînsul, clătinau din cap și apoi își căutau de treabă. Da' niște negustori măi avuți se apropiară de dînsul și-l întrebă:

— Ce tot biiguiești, măi omule? De unde ai să arăți tu trei draci: unde s'a măi văzut diavol aidoma pe pămînt?

— Dacă nu v'oiu arăta, să nu-mi dați nici-un ban; ș'apoi, dacă vreți, eu nu vă trag de mîneacă!

— Ei, și de unde ai să-î scoți?

— De unde am să-î scot? Am să desfund bolobocul ista, și ei au să iasă dintr'însul!

— Măi, noi îți dăm — ziseră vre-o patru negustori —, dar, dacă cumva vreî a-ți rîde de noi, apoi să știi că nu o scoți cu cinste la capăt!

Puseră ei mîna de la mîna și făcură o mie de galbeni. În vremea asta, se strînsese lume ca la urs, de ședeau ca degetele, că, de-ai fi aruncat în sus o pălărie, nu putea să cadă pe pămînt.

Romînul slăbi binișor vre-o două cercuri, și scoase fundul.

De-odată țîșni vechilul, negru cumu-î catranul, și o rupse de goană printre oameni, cari se dădeau cu spaimă în lături. După dînsul făcu smîc și boierul, bărdănos cum era și cu picioarele suptîrî, și tiva după vechil. Iar, la urmă, tușți și popa din vas, cu barba năclăită de dohot, că începură oamenii să huiduiască și să țipe:

«Ia ăsta-î tata lor!... Trebuie să fie Scaraschi cel bătrîn, babaca dracilor... Că toți ceilalți au căzut din barba lui!... Pe dînsul măăă!...

De asemenea băieții, după cum li-î obiceiul, îi duseră cu alaiu și-î zburătuiră o bună bucată de loc.

Negustorii se mirară mult de întîmplarea asta, pe urmă plătiră ră-mășagul, că n'aveau încotrô. Romînul turnă gălbănașii la chimir, mai cumpără ceva de-ale casei și o purcese voios pe unde a fost venit, dez-mierdîndu-și cu drag boulenii:

«Haî, dragii tatei; măi tătucă! oas Cudalb, cea Simbotin; iuțiți pasul, bouleni bărbați, s'ajungem cu soare acasă!».

Acuma popa, boierul și vechilul, după ce scăpară din ochii oamenilor, mai domoliră mersul, că nici nu mai puteau alerga, unde îi trăsese ră o goană sănătoasă, așa că mergeau agale tustrei, da' nu pe drumul mare, ci pe-o cărarușă, unul înapoia altuia, drept ca trei draci, iar popa era tata lor, că pășia în frunte.

De rușine ca să nu-î mai vadă cineva, se abătură într'un crîng, și acolo, stînd cu dinții la stee, se făceau covrig de foame, în așteptarea serii celei binecuvîntate, cînd vor merge în voie spre satul lor.

Și, cum hodiniau ei acolo pe iarbă, la umbra unui stejar, și căutau galeș în pămînt, popa oftă adînc și rosti așa în neștire:

— D'apoi cînd a simți preoteasa mea: mi-am aprins patele 'n cap; că-mi vine nici să mă mai duc acasă, ci să apuc cîmpi!...

— Lasă, părinte—făcu boierul—, c'om merge undeva să ne spălăm; pe urmă om face ce-om face și de straie, că n'a mai bănui nimeni în sat despre pățania noastră!

— Așa e, cucoane, dar vezi d-ta!...

— Ce să văd? zi: ferească Dumnezeu de mai rău! Eu mă mulțămesc c'am scăpat cu atita!

— Drept ți-a eșit un sfânt din gură, cucoane, s'amestecă în vorbă și vechilul, oftînd din băierile inimei.

Cînd începu amurgul să țese pînza nopții, care mai îmbrobodește cele ticăloșii omenestii, ei o luară binișor pe un colnic în jos și dădură în vale peste o apă curgătoare. Acolo se spălară unul pe altul de păcură, apoi mai merseră ceva, și intrară în sat, sărînd peste garduri și prin grădinile oamenilor, pînă în ograda unui om care era de casa boierului.

Romînul, cînd îi văzu, își făcu cruce, dar vechilul îi spuse să tacă din gură, să li dea ceva mîncare, că-s morți de foame, și pe urmă să li facă rost de niscai haine, că pe la casele lor nu se puteau duce așa cum erau. Omul ceala îi ospătă, pe urmă li înlesni haine după puterile lui, și fiind astfel îmbrăcați, ca vai de capul lor, popa se strecură cu chiu cu vai în casă la preoteasă, boierul apucă spre conacurile moșiei, iar vechilul după oameni prin sat, să-i scoată, chipurile, la muncă.

După întîmplarea aceea, cei trei pățiți se întîlniră peste vre-o citeva zile și începură să sfătuiască împreună.

Popa zise :

— Hai să mai cercăm odată, ce-a da tîrgul și norocul; eu unul nu mă las nici mort, după ce mi-au rămas bunătate de straie și atîta bănet acolo, iar pe de-asupra ne-au avut și de batjocură !

Boierul, de asemenea, zise că nu trebuie să rămînă păcăliți, și că foarte bine vorbește popa. Se înțeleseră deci a se întîlni cu dînsa, să vadă ce mai spune. Se despărțiră lighioanele tot cu gîndul dracului.

Popa îi așinu calea Ruxandei noastre, și, într'o zi, numai ce-i răsări înaintea, pe cînd se întorcea femeia de la rîșniță.

Nevasta, cum îl văzu de departe, începu a se căina către dînsul, arătîndu-se tare mîhnită de cele întîmplate.

— D'apoi bine, tu n'ai știut ?

— De unde să știu, părinte, trăsni-l-ar Dumnezeu de bărbat, ce i-a dat naiba în gînd să facă; pe semne că simțise : altfel nu înțeleg cum de-au ajuns lucrurile acolo !

— Că bine și-a bătut joc de noi: s'a dus pomina de rîsul care ni l-a făcut cale de o poștă. Să fi știut noi de una ca asta, nu mai călcam în casa ta !

— De, părinte, nu-i vina mea, că eu n'am fost de loc bucuroasă de ceia ce s'a întîmplat !

— Te cred, tăicuță, dar ia vezi, ce-a fost s'a trecut : nu poți drege tu ce-a stricat bărbatu-tău, că om uita și noi toate cele ! făcu popa, milogîndu-se pe lingă dînsa.

— Ce să fac, părinte ? că acuma mă ține incuiată în casă. Cînd pleacă, imi pune lacătul la ușă pe din afară, de staū ca'ntr'o temniță. Nici eu nu știu ce să mai cred, ce să mai spun, parcă și eu îs de lemn; dar, cînd ai a face cu năuci ca hărbatu-mieū, ia așa trăiești, fără a simți vre-o plăcere în blestemata asta de viață, — treci zi, treci noapte, apropie-te, moarte ! răspunse femeia oftînd.

— Eu nu-l știam om așa lepădat de lege, ci un român cuminte și gospodar în mult-puținul cit avea!

— E hai, părinte, nu te uita-că-î tăcut și că nu s'a auzit nimica de dînsul, da' vorba ceia : dracul în inima prostului zace!...

— Ei, ce zici, ni dai vre-o nădejde?

— Să veniți deseară dacă puteți: eu am să las scara după casă; vi-ți sui pe acoperemînt, și pe urmă să vă lăsați cite unul pe ogeag înăuntru, că ușa mi-o încuie afurisitul pe din afară cînd pleacă!

— Bine, ficulițo, bine, să știi că venim; da' nu care cumva să se întoarcă dînsul!

— Nu, părinte, fii Sfinția Ta sigur că el pleacă acuși la — să zicem — Poiana Cerbului, are de cosit niște pîring. Mă duc să-î gătesc merinde, că nu se întoarce decît peste trei zile!

Popa nu mai putea de bucurie.

Trimese vorbă boierului și vechilului, că, la un ceas-dovă din noapte, să facă tot chipul să se întilnească în cutare loc, că are să li aducă o veste cu multă bucurie. Boierul și vechilul înțeleseră despre ce este vorba și turnară cite-o minciună către nevestele lor, precum că se duc în noaptea asta pe moșie, să vadă, nu li paște cineva finețele; iar ei se îndreptară spre locul știut.

În vremea asta, femeia făcea pregătiri pentru niște oaspeți așa de mult doriți, că nu se putea a-î primi numai cu «Bine-ați venit!» ori «Să ne vedem sănătoși!», ci trebuia să li arăte toată dragostea ei cît e de mare. Românul nici gînd nu avea să plece. Puse lacătul la ușa pe din afară apoi sări pe fereastră în casă, și așteptă musafirii.

Nu mai trecu mult, și soarele scăpătă după deal; dar, dacă peri soarele, răsări în locu-î așa o lună frumoasă, cu lumină de argint, de-î venia creștinului să nu mai creadă că este în viața asta pămîntească.

Și așa, supt lună, dormia satul, îndestulat cu cită muncă făcuse o zi întreagă. Numai cine-avea vre-un lucru de taină de se mai mișca pe ulițele goale.

Și, uite cum era lumea așa, și luna așa, și satul așa—cum apucaîu să vă zic — cei trei crai de mătrăgună se duceau și ei, dragă Dozme, unde erau așteptați, dar nu prin mijlocul drumului, ci tot supt garduri, pe furis, ca hoții, — că se dădeau ciniî la ei ca la lup.

În sfîrșit, ajunseră în curtea românului. În casă era lumină. Bătură la geam, și nevasta li spuse să se ducă din deal de casă, c'or găsi acolo scara, iar după aceia să se coboare cite unul pe ogeag. Se suiră ei pe coperiș; lîngă horn se afla o frînghie dosită de nevastă, care, de mare dragoste ce li purta, nu uitase a îngriji de toate cele trebuitoare unei întilniri de dragoste ca a lor.

Dacă se văzură sus, boierul zise:

— Ei, care ne dăm întăiu?

Și popa, de colo, răpede:

— Să mă lăsați pe mine, fiule, că tot eu am fost întâiu și rîndul trecut ; dar să mă lăsați mai mulțisor ; cînd oiu scutura eu de douăzeci de ori de frînghie, atuncî să mă trageți în sus. Ați auzit ?

— Bine părinte ! făcu vechilul.

După aceia popa se apucă de funie, și ceilalți doi începură să-l po- goare spre pămîntul făgăduinții, din pricina căruia bietul popă se făcuse de cabazlicul lumii, și tot acum, a doua oară, căuta pe Sarsailă cu lumînarea. Cînd ajunse pe vatră, ce să-i vadă ochii : pe bărbatul nevastei : stătea omul liniștit pe un scăuiel, pufăind dintr'o lulea și-și aștepta oaspeții.

Popa, săracul — îngheță.

— Bine ai venit, cinstite părinte ! făcu omul, sculîndu-se de jos.

— Bine te-am găsit ! mormăi Prea Sfîntul, galben ca ceara.

Romînul pruhni și se răsti la femeie :

— Dar nu vezi, nevastă, că ni-au sosit oaspeții ? Ce stai așa parc' ai fi de piatră și te tot uiți la mine ? Ia vezi să nu te umflu acuși de cînepa dracului !...

— Dar ce vreî să fac, omule ? întrebă nevasta cu glas smerit.

— Caută fusele cele de letcă și le pune în vatră să se înfierbînte !

Popa auzia totul, dar nu înțelegea. Își închipuia însă că-l așteaptă cine știe ce canon, mai dihai ca întăiași dată.

Nevasta virî fusele în foc, iar romînul porunci popei să se dezbrace.

Popa : că-i cîr, că-i mîr, dar, dacă se uită odată romînul chiorîș la dînsul, începu să arunce hainele, de credea că au dat toate nădușelile peste dînsul.

Cînd îl văzu dezbrăcat, omul puse mîna pe un fus de letcă și, cum era fierbinte ca și focul, începu a-l împunge pe popă în spate : ba ici, ba colea. Popa crișca de usturime și scutura funia de gîndia că l-au găsit dracii. Dar cei de sus :

— Halal, popa ! Știm că trăiește bine, iar nouă ni s'au lungit urechile așteptînd !

Și popa, săracul, vărsa sudori și se oțeria de durere, dar romînul nici că băga în samă asemenea marafeturi.

— Așa, boaită nelegiuită ! Să mai poștești a rîvni la bun străin, să mai umbli după nevestele oamenilor... Dar ia stăi ! Adă foarfecel, nevastă !

Și, harști, îi taie popei barba.

În sfîrșit, mai mult mort decît viu îl trăseră sus tovarășii.

— Ei, părinte, știm că-i fi petrecut amarnic, iar nouă ni lăsa gura apă, cocoțați aici pe acoperămînt. Credeam că ai de gînd să stai până 'n ziua !

— Nu face nimica, fiilor — bilbii popa, acoperîndu-și barba tăiată cu mîneca antereului — aveți să petreceți și d-voastră ca și mine, de-ți ră-mînea tare mulțamiți !

Dar, în gîndul lui :

«Îți vedea voi pe dracul, fraților, că v'a pieri pofta să mai umblați după cai morți să li luați potcoavele !»

Al doilea îl scoborîră pe boier.

Boierul călătoria cu zîmbetul pe buze, dar, cînd îl văzu pe romîn, deodată se schimbă la față, și începu a tremura.

Dar romînul, de colo :

— Ei, numai așa, cucoane, ai dat peste căpitan Tăvălici; acuma să te muștruluiesc o lecuță, unde te am în palmă, să ții minte, să mai poțtești de altă dată, dacă ți-o da mina, să strici casele oamenilor!

Și începu cu fusele de letcă.

Boierul se fiția încolo și încoace, că era,—de, mai gingaș ca popa, da' romînul nu-l slăbia de moarte.

În sfîrșit, îi dădu drumul și dumisale.

Cînd ajunsese sus, îl întrebă vechilul :

— Ei, cum ai petrecut, cucoane?

— Cum să petrec, măi Costache? — răspunse boierul cu glașul leșinat — nici nu știu pe ce lume am trăit de mulțămire. Mă, rog, du-te și tu și, dacă nu ți-o plăcea, să nu-mi mai zici pe nume!

Vechilul se pogorî și mai vesel decît ceilalți, fierbînd de nerăbdare.

Cum începu să se lase pe ogeag vechilul, boierul nu mai putu, și se răsti cătră popă :

— Apoi bine, popă ești tu ori dracul; nu te-ai gîndit la păcatul lui Dumnezeu, că mi-a făcut carnea hăbuc pe mine!

● — Dar adecă crezi dumneata că eu am scăpat mai ieften? — răspunse popa vaitîndu-se —; nu vezi că mi-a ciuntit și barba, de n'am să mai am cap să ies în lume!

— Dacă-i așa, lasă încalte să-l ferchezuiască puțintel și pe vechil, iar noi să tăcem și să inghițim gălușca, — la așa cap, așa căciulă. Că, ce-și face omul singur, nici dracul nu-i desface! Zise boierul, amărit de tot.

Pe cînd popa și boierul sfătuiau pe coperiș, vechilul ajunsese în casă.

— Ei hei, că bine ai venit sănătos, măi cumetre Costache: chiar îmi era dor de dumneata, unde nu te văzusem de un car de vreme!

Vechilul rămase ca trăsniț, vîzînd pe bărbat în casă, și de teamă se zăpăci într'atîta, că nu mai putu grăi nici-un cuvînt.

Romînul îl luă și pe cest de-al treilea îndrăgostit la răfuială și mi ți-l șmotri mai avan ca pe ceilalți, iar, cînd îi dădu drumul de-l traseră sus tovarășii, nici n'ajunse bine la gura ogeagului, că începu să injure fără a-și mai da socoteala:

— D'apoi bine, cucoane, și tu, popă afurisit, fire-ați ai dracului pe veșnicie, ce-ați gîndit de m'ați lăsat să mă scoată din sănătate?

— Așa — zise popa — ai fi vrut ca noi să mîncăm păpara, iar tu să scapi nechelfănit, ca pe urmă să-ți rîzi de noi?! Știu și eu că ți-ar fi priit!

După ce se mai ciorovăiră ei puțin, se împăcară și au fost plecat cu buzele umflate pe la casele lor; iar pățania popei nu putea să aibă sfîrșit acoloa, căci trebuia să dea socoteală preotesei de barbă, că bietului popă îi venia să se spînzure de ciudă.

Acuma în casă românul, ostenit de atîta muncă, se răsămă de dranița sobei și zise :

— Duceți-vă la dracul în praznic și să vă văd cînd mi-oiu vedea ceafa. Zău, măi femeie, că nu li-a mai trebui dragoste, măcar să fie aurită... Orî mai știî pozna ! Poate să îndrăznească a veni din nou !

— Ce spuî, bărbate ! Li trebuie o lună de zile să stea numai în oblojele, că li-î carnea coșcovă pe dinșii. Iar, dacă or mai îndrăzni, îi opăresc cu clocotit, ca pe niște puî de găină !

A doua zi, românul pōvesti la toată lumea pățania popei, a boierului și a vechilului,— că li-a mers buhul ca de popă tuns la cîteși trei.

Iar, dacă se întîmpla a se întîlni vre-unul din ei cu nevasta orî cu bărbatu-său, se întorcea din cale și apuca alt drum : îi băgase în spărieți binele cît îl avuse în sara aceia.

După patarania aceia, românul nostru începu să dea înaintea : gălbănașii din chimir și cei din hainele paraponisiților făcură la loc cele douăzeci-treizeci de fâlcî de pămînt, iar la iesle ședeau acum șese boi moldovenești porumbî, că nu se mai putea sătura omul privind-u-î.

Astfel se făcu săteanul nostru iarăși gospodar de mîna întăia, cum fusese măi înaintea vreme. Uite o întîmplare ca aceia abătuse din nou mîna norocului asupra casei lui !

He, femeia — ce crezi dumneata !

VIRGIL CARAIVAN.

CRONICA

I. Cărți.

În Biblioteca despărțămîntului Cluj al «Asociației» s'au mai tipărit : un îndreptar, pe scurt, dar cuprinzător și pe înțeles alcătuit pentru ajutoarele ce sînt a se da la nenorociri năprasnice (de d. Silviu Brinzău), sfaturi, pline de folos, dar mai mult de poesie, pentru sădirea și îngrijirea pomilor (de d. V. Ranta Buticescu), un practic manual de lucrarea pămîntului (de d. Aurel Poruțiu), o călduroasă laudă a lui Gh. Barițiu (de E. Zeflean).

* Ca o veste din lumea morților ni vin «Analele asociațiunei (*sic!*) pentru cultura poporului român din Maramurăș, 1860—1905, edate de comitetul Asoțiațiunei» și tipărite la tipograful român din Gherla, A. Todoran. E o culegere de procese verbale, amestecate cu pagini în ungurește și cu liste de nume. Asociația, întemeiată ca să susție în Sighet, Capitala Maramurășului, un internat românesc, are o oarecare avere și-și urmărește scopul, strîngînd stăruitor banul scump de la cele 59 de sate românești, cu 15.000 de case și 70.000 de locuitori ai comitatului. Altfel, bilingvitatea, ortografia, limba cam împestrită te umplu de durere... Ce loc de muncă ar fi acolo pentru tineri plini de credință, crescuți în crezul

vremilor nouă... În volumul acesta de «Anale» bătrînii par a voi să dea sîmna definitivă de fapta lor.

Dar cui? Unde, unde sînt urmaşii?

* Nouă lucrare a pâr. vicariu V. Mangra din Orade: «Mitropolitul Sava II Brancovici» (Arad, 1906) e, înainte de toate, o scriere de polemică împotriva pâr. canonic Augustin Bunea. Nu admitem judecata prietenului Bunea asupra lui Sava și nu admitem tonul pâr. Mangra față de înaintașul său. Lucrarea dă și un număr de documente inedite, scoase din Istoria lui Samuil Clain ce se păstrează în manuscris la episcopia unită a Orăzii și în copie după acest manuscris la vicariatul neunit din același oraș. La sfîrșit, autorul strînge într'un apendice un număr de acte, luate din deosebite colecții. Argumentele aduse de pâr. Mangra pentru a dovedi vechimea atribuită de tradiție Mitropoliei ardelenene, n'aū valoare.

II. Reviste.

«Revista noastră» cuprinde prosă de poetele Maria Cunțan și Elena Farago și urmarea unui roman al d-nei Constanța Hodoș. O foarte armonioasă poezie de d. Hildebrand Frolo.

* N-rul 2 din «Revista politică și literară» de la Blaj se înfățișează cu schița unui inimos preot bătrîn din vremuri, de I. Agîrbiceanu, și cu o poezie de Dafin.

III. Ziare.

În n-rul 40 din «Gazeta de Duminecă» (Șimlău), citeva poezii populare, dintre care e frumoasă aceia ce pornește astfel:

Frunză verde foaie lată,
Dragă mi-e fata săracă,
Că cu mîna ei se 'mbracă.

«Unirea» (Blaj) începe în n-rul 42 o frumoasă descriere a întrunirii de la Brașov a Asociației și a excursiei la București, de d. I. Agîrbiceanu.

IV. Felurite.

D. Z. C. Arbore ni scrie cele ce urmează:

«Amicul meu, răposatul Mihaï Eminescu, mi-a cetit în locuința sa de pe Calea Victoriei, de lingă Calea Griviței, începutul dramei sale *Bogdan Dragoș* pe la 1879; îmi aduc aminte că era toamnă; la cetire a fost de față și C. Bărcănescu, care încercase a ni cînta o doină, cuvintele fiind scrise de răposatul Mihaï. Această doină, zicea Mihaï, o va cînta Ana C. Bărcănescu. El luă manuscrisul lui Mihaï, ca să-l scrie pe note. Unde sînt aceste note și poezia? Nu știu.»

* Azi, Duminecă, se dezvelește, în sfîrșit, după atîta zăbavă, statuia lui Alecsandri la Iași.